

The Social Effect

Straatslimme jongeren voor de klas

Ze hangen op straat met hun broek op half zeven en hun petje achterstevoren. Luid schreeuwend in straattaal en vaak bezig met duistere dealtjes, drugs en criminaliteit. Intussen zijn ze vooral emotioneel verwaarloosd. Deze ‘achterstandsjongeren’ zijn straatwijs en weten alles van het snelle oordeel en vooroordeel.

door Christel Ispording

Het project van The Social Effect slaat twee vliegen in één klap: kinderen in het voortgezet onderwijs ondersteunen in hun sociaal-emotionele ontwikkeling en ‘kansarme’ jongeren een waardevolle ervaring bezorgen, door ze op te leiden tot trainer en voor een klas te zetten. Het project werkt als een tierelier. Pubers zijn extreem gevoelig voor status en ruiken als het ware wie respect verdient. En juist voor de twintigers zonder startkwalificatie is het essentieel om een voorbeeldfunctie te hebben. De Haagse en Delftse ‘jongeren van de straat’ zijn gescout door bokstrainers en jeugdwerkers om workshops te

geven op middelbare scholen. Workshops over discriminatie, vooroordelen en het effect van je gedrag op je omgeving. Ze gebruiken hierbij de kracht van de peer-to-peer-benadering. Scholieren worden uit hun comfortzone gehaald en de jongeren voor de klas zetten stappen in hun ontwikkeling. Met deze workshops verdienen zij een startkwalificatie om door te leren. Van de veelal thuiszittende, Rotterdamse jongeren die de workshops gaven, wist het merendeel na The Social Effect een positieve draai aan zijn of haar leven te geven.

Foto's: Daniel Massain

Beschermende taak
Initiatiefneemster Esther Popelier legt eerst uit waarom de naam van de straitslimme trainer in het kader bij dit artikel gefingeerd is. 'Ik adviseer dit vanuit een soort moederlijke overweging. Je weet nooit of het ooit tegen haar werkt bij het aannemen van een baan in de toekomst. Op internet blijft alles staan. Ik was zelf pas 22 toen ik als trainer begon en kon toen ook niet overzien op hoeveel plekken mijn naam nu nog altijd opduikt. Die beschermende taak hoort bij ons als supervisor.' Popelier studeerde sociologie en communicatie en was vooral geïnteresseerd in de man-vrouw communicatie. Toen ze 22 was begon ze met het geven van flirt-trainingen bij de Flirt Company. Deze trainingen hadden geen amoureuze tintje, maar richtten zich op sociale interactie; hoe maak je verbinding? Popelier: 'Ik vond het helemaal geweldig. Alles in die trainingen had ik zelf wel willen weten toen ik zestien was. Later werden deze trainingen ook gebruikt als antistoffen tegen

pesten. Niet het pesten werd hierbij centraal gezet, maar juist het omgekeerde. Hoe bouw je vriendschappen? Hoe ga je positief met elkaar om?'

'Levenservaring noemen wij straitslim, en niet kansarm'

Alles draait om de buitenkant
Popelier: 'Eerder onderzochten we vooral probleemgedrag van pubers, zoals comazuipen. Door hersenonderzoek weten we dat pubers slecht risico's inschatten en slecht impulsen kunnen beheersen. Op het 'puberpunt' van de hersenontwikkeling is

Straatslimme Loesje

'Ik heb een vmbo-basis diploma. Vóór het examen leverde ik mijn boeken nog in het cellofaan in, ik had ze niet nodig om dat examen te halen. Omstandigheden zorgden ervoor dat ik geen aansluiting kon vinden bij de maatschappij. Ik heb een heftig leven achter de rug, hier wil ik niet over uitwijden. Na een periode van lange werkloosheid zocht ik naar een zinvolle dagbesteding en die vond ik in vrijwilligerswerk. Zo ontmoette ik iemand van een jongerenproject waarmee ik direct een goede klik had. Hij bracht mij bij The Social Effect. De eerste keer lesgeven op een school was wel spannend, maar niet eng. Ik vind het zo leuk om mensen, vooral jongeren, informatie te geven en het effect daarvan te zien. In het begin moest ik wel eens even in mijn boekje kijken. Dan zei ik: 'Jongens, fouten maken mag. Ik weet het even niet meer dus ik kijk in mijn boek, klap maar eens voor mij.'

Loesje is half Arubaans, half Surinaams en jongeren denken vaak dat ze van dansen houdt en uit een groot gezin komt. Met deze vooroordelen gaat ze als trainer aan de slag. Loesje: 'Ik ging al jaren elke week naar een re-integratietraject, maar daar kwam niets uit. Werkgevers kregen subsidie als ze mij aan zouden nemen, maar ik werd niet eens uitgenodigd voor een gesprek! Hoe moest ik dan ooit zelf aan een baan komen? Op de laatste trainingsdag van de Social Effect kreeg ik van een collega het telefoonnummer van het project 'Terug naar school'. Die kans heb ik met beide handen aangepakt. Een leuke docent daar heeft me geholpen mijn weg te vinden. Ik gaf intussen trainingen voor the Social Effect en ik deed vrijwilligerswerk bij dakloze jongeren. Daarvoor volgde ik een cursus 'Ervaringsdeskundige'. Nu volg ik de tweejarige BBL mbo-4 opleiding Ervaringsdeskundige Maatschappelijke Zorg. Mijn stageplek is op een woonvorm voor autistische jongeren. In deze positieve flow ontmoette ik ook mijn vriend die trots op mij is en me in alles steunt. Voor het eerst van mijn leven zit ik in een positieve stroomversnelling. The Social Effect was de kick-off hiervan.'

De echte naam van Loesje is bij de redactie bekend

het emotiesysteem overgevoelig. Dat geeft dus ook ingangen om zaken als empathie, aardig zijn en pro-sociaal gedrag te stimuleren en te ontwikkelen. Door jongeren in een vroeg stadium écht contact met elkaar te laten maken leren ze in de toekomst verder te kijken dan hun neus lang is. Negentig procent van wat iemand tot een individu maakt bevindt zich onder de oppervlakte. Als je dat al vroeg leert, kan het je veel ellende besparen en veel mooie contacten opleveren. Op scholen ligt de nadruk op cognitieve vakken en is weinig aandacht voor sociaal-emotionele ontwikkeling van jongeren. Met het risico dat ze op jonge leeftijd strategieën ontwikkelen om hun emoties te verbergen, wat nadelige gevolgen kan hebben voor latere intieme relaties. Sociale media versterken die kans, want daar draait alles om de buitenkant.'

Zie je jezelf dit doen?

Popelier: 'De impact van jongeren als trainer is enorm. Zelf merkte ik dat toen ik ouder werd. Ik werd de juf voor de klas en de interactie werd anders en minder groot. Daardoor werd het zaadje geboren voor Straatslimme jongeren voor de klas. Wim, een collega, ging hiervoor letterlijk 's avonds laat de straat op. Hij zocht in Rotterdam naar jongeren zonder startkwalificatie. Jongeren off the radar, jongeren die niet in het profiel van de maatschappij passen. Dat viel niet mee. Hij vond ze wel, maar meedoen aan een training was wel het laatste dat hun interesse had. De trainer van een boksschool zei toen: 'Jullie gaan naar die training, anders kom je er hier niet meer in.' Toen kwamen ze, een groep van zeven jongeren die vier dagen intensieve training kregen. Een groep die zich nog nooit met kwetsbaarheid of mind building bezig gehouden had en die zeker nog nooit lesgegeven had. Heel bijzonder was dat. Nu

hoeven we niet meer zelf de straat op om jongeren te zoeken, ze melden zich zelf.

We hebben bij elke training een keuring. Iedereen mag meedoen, want wij moeten iedereen kunnen trainen. Verder moet er een examen afgelegd worden. Daarbij zeggen wij niet 'je bent gezakt', maar we vragen 'zie jij jezelf dit doen?' Op straat leren deze jongeren een masker te dragen. Bij ons leren ze te mogen zijn wie ze zijn. Je kunt pas krachtig verbinding maken als je eerst verbinding maakt met jezelf.'

Jongeren met levenservaring

Popelier: 'Straatslimme jongeren is een maatschappelijk project met subsidie, dus wij krijgen weinig salaris. Maar de voldoening is enorm. Jongeren gaan na onze training en de ervaring op scholen vaak alsnog een opleiding volgen. Ze hebben veel kwaliteiten. Sociaal-emotioneel zijn zij super sterk, dat wordt alleen door niemand gezien. Natuurlijk hoop ik dat mijn dochter later braaf haar vwo doorloopt en een mooie baan krijgt. Maar als zij achttien is houd ik mijn hart vast als ze alleen op reis zal gaan; hoe gaat

ze dat allemaal redden? De kruisbestuiving van de jongeren van de straat met de beschermd opgroeiende schooljeugd vind ik heel mooi.' Loesje (zie kader, red.) is volgens Popelier het schoolvoorbeeld van een Haagse grote mond waar je graag een blokje om voor loopt: 'Wij zien wat ze is: een jongere met veel levenservaring. Dat noemen wij straatslim, en niet kansarm.'

Binnenkort stoppen de subsidies voor het project en zitten er vijf jaar op. Gemeentes zouden het initiatief kunnen overnemen om deze positieve kruisbestuiving te behouden. Popelier loopt de deuren van de gemeentekantoren plat, maar niemand pikt het op. Ze voert overal gesprekken en ervaart het politieke landschap als een dichtgetimmerde vriendjescultuur. Popelier: 'Gemeentebesturen willen weten of die jongeren weer aan het werk komen. Dat is hun enige interesse. Als ik binnenkom is de hamvraag: 'En, én? Hebben ze al een baan?' Maar wij zijn niet bezig met re-integreren en niet gericht op werk. Wij richten ons op het vertrouwen in zichzelf, dan komt de rest vanzelf. Maar ik blijf het proberen, ik laat me graag verrassen.'